

## 11.06.2026 „saastaja maksab“ põhimõtte rakendamise analüüsi infopäev – tagasiside

Allolevas tabelis on toodud huvirühmade tagasiside LIFE SIP WetEST projekti raames loodavale „saastaja maksab“ põhimõtte rakendamise analüüsi I-II osaarunde mustandile. Tagasiside on sisendiks autoritele analüüsi edasisel kujundamisel ning huvirühmade seisukohtade kaasamisel. Tabelis toodud tagasiside on esitatud toimetatud kujul eesmärgiga tagada parem loetavus ning tuua esile huvirühmade konstruktiivne sisend. Täispikkasid kommentaare näeb soovi korral [siin](#) ning analüüsi juhtrühm on vastuste koostamisel neist ka lähtunud. 11. juunil 2026 toimunud analüüsi I-II etapi osaarunde infopäeva salvestuse saab alla laadida [siin lingil](#). Analüüsi juhtrühma vastuste veerus tähistavad lühendid „RAKE“ Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusüringute keskust ja „KÕK“ Keskkonnaõiguse Keskust.

| Nr | Tagasiside esitaja          | Tagasiside sisu                                                                                                                                                                        | Vastus tagasisidele/selgitus                                                                                                                                                          |
|----|-----------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1  | MTÜ Hellenurme Veskimuuseum | Kas [veemajanduskava elluviimise] puuduolevasse summasse on sisse arvestatud ka [riigipoolne] halduskoormus [kogu teema käsitlemisel ja elluviimisel]? Kui jah, siis mis suurusjärgus? | <b>Kliimaministeerium:</b> III perioodi veemajanduskavades on meede Keskkonnaameti administratiivse suutlikkuse tõstmiseks (Meetmeprogrammis tabelis 1V. Riigi vesikonnaülesed, meede |

| Nr | Tagasiside esitaja    | Tagasiside sisu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Vastus tagasisidele/selgitus                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|----|-----------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | refereerimise nr tabel1meede209), summas ca 4,5 miljonit eurot. IV perioodi veemajanduskavade ajakohastamise raames on plaanis ajakohastada ka eeltoodud meetme maksumuse hinnangut ajakohastada.                                                                                                                                                |
| 2  | Eestimaa Looduse Fond | ÜPP baastoetuste toimimine sarnaneb „saastajale makstakse“ põhimõttele (vt ka analüüs: Aleksei Lotman, Kuno Kasak. Euroopa Liidu ühine põllumajanduspoliitika — kas ka päriselt roheline? AKADEEMIA nr. 3 – 2017, lk 444).                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <b>RAKE:</b> Kommentaar on võetud teadmiseks ja aruandes on selliselt ÜPP baastoetuseid käsitletud.                                                                                                                                                                                                                                              |
| 3  | Eestimaa Looduse Fond | Põllumajanduse hajukoormuse vähendamiseks on ilmselt kõige lihtsam mineraalväetiste maksustamine. See adresseeriks liigse N ja osalt ka P juurpõhjust, mis tuleneb mineraalväetistest, mitte sõnnikust. Mineraalväetiste maksustamine survestaks sõnnikut kui olulist N ja P allikat tõhusamalt kasutama ja edendaks veepoliitika ja merestrateegia eesmärkide täitmist. N maksustamine adresseeriks N2O emissioone ja võib potentsiaalselt ohjata NH4 saastet, soodustades sõnnikukäitluse tõhustamist. Selle vastuargumendiks on konfliktidest tingitud väetise hinna tõus, mis vähendab instrumendi poliitilist vastuvõetavust. Kuna ELis on ühine põllumajanduspoliitika, võib ühe riigi tootjate maksustamine mõjuda ahistavalt. | <b>RAKE:</b> Väetisemaksud on toimiva ja toiminud välispraktika ulatuses analüüsi I ja II etapi aruandes kaardistatud sisendipõhiste tasudena. Argumendid võetakse teadmiseks ning arvestatakse analüüsi III etapi (Eesti tingimustes võimalike alternatiivsete instrumentide disain ja eelhindamine) töödes. Töö eesmärgiks on siseriiklike SMP |

| Nr | Tagasiside esitaja | Tagasiside sisu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Vastus tagasisidele/selgitus                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|----|--------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                    | Lahenduseks oleks ELi tasemel väetise aktsiisile miinimumi kehtestamine sarnaselt kütuseaktsiisile. Selliselt saavutaks instrument ka oluliselt suurema keskkonnamõju piiriüleste veekogude vaates. Sellise meetme rakendamine ei oleks siseriiklikust lihtsam, kuid võiks olla esimene eelistus. Analoogilist skeemi pestitsiididele on keerulisem rakendada toimeainete rohkuse ja ohtlikuseklassidesse jagamise subjektiivsuse tõttu. | instrumentide välja töötamine, hindamine ja ettepanekute tegemine, EL tasandi lahendused jäävad töö skoobist välja, kuid argumenti saab arvestada instrumentide teostatavuse hindamisel.                                                                                                                                                                                                                                                    |
| 4  | Eesti Turbaliit    | Saastetasu arvestamisel ja maksmisel peab maha arvama fooni näitajate kontsentratsioonid, et saastaja maksaks päriselt selle eest, mida ta lisab vette, mitte selle eest, mis seal juba looduslikult on. Näiteks kaevanduste või karjääride settebasseinidest keskkonda lisanduva vee kvaliteet võib olla oluliselt parem eesvoolu vee kvaliteedist.                                                                                     | <b>RAKE:</b> Kommentaar on asjakohane. Aruande kaevandusvee punktkoormuse käsitluses on koormuse omistamisel peetud oluliseks ülesvoolu, väljalaskme ja allavoolu veekvaliteedi võrdlust, mis võimaldab eristada konkreetse tegevuse mõju looduslikust foonist ja muudest valglast paiknevatest koormustest. Seisukoht võetakse teadmiseks ning seda arvestatakse töö III etapis võimalike SMP instrumentide disainimisel ja eelhindamisel. |

| Nr | Tagasiside esitaja           | Tagasiside sisu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Vastus tagasisidele/selgitus                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|----|------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 5  | Eesti<br>Keemiatööstuse Liit | <p>Analüüsi lähteülesanne keskendub SMP kui ühe konkreetse poliitilise lähenemise võimalikult ulatusliku rakendamise võimaluste kaardistamisele, mitte erinevate poliitikavõimaluste neutraalsele võrdlemisele või nende proportsionaalsuse ja kulutõhususe hindamisele. Analüüs ei käsitle küsimust, kas olemasolev regulatsioon saavutab keskkonnanäesmärke piisaval määral või milline erinevatest poliitikainstrumentidest oleks kõige tõhusam. Lähteülesanded peaks olema analüüsis selgemalt välja toodud ning poliitikasoovitused tuleb eristada objektiivsest õiguslikust ja majanduslikust analüüsist. Ka ELi keskkonnapoliitika ei näe ette „saastaja maksab“ põhimõtte maksimaalset rakendamist, vaid eeldab iga instrumendi puhul proportsionaalsuse, kulutõhususe ja majanduslike ja sotsiaalsete mõjude hindamist.</p> <p>Vajalik on võrrelda muid alternatiive SMPle. Selgemalt on vaja eristada „saastaja maksab“ põhimõtet keskkonnakasutuse mõistest, mis ELi tasandil ei kuulu olemuslikult SMP mõiste alla.</p> | <p><b>KÕIK:</b> Analüüsi eesmärgiks on võimaldada Eestil täita EL vee raamdirektiivist (VRD) tulenevaid kohustusi. Analüüsi koostamisel lähtuti VRD-st tulenevate veekogumite seisundi eesmärkide täitmise hetkeseisu hinnangust, mis oli antud analüüsi lähteülesandes – puudujääk veemajanduskava meetmete kulude katmiseks on juba analüüsile eelnevalt kaardistatud ning jääb suurusjärku 100 miljonit eurot. VRD-st tulenevate kohustuste täitmine ei ole valik, vaid Eesti õiguslik kohustus.</p> <p>Ka „saastaja maksab“ põhimõte ei ole pelgalt poliitiline lähenemine, vaid õiguspõhimõte, mille järgimise kohustus tuleneb Eestile nii EL kui siseriiklikust õigusest. SMP põhimõtte järgimise kohustus on</p> |

| Nr | Tagasiside esitaja        | Tagasiside sisu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Vastus tagasisidele/selgitus                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|----|---------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <p>sõnaselgelt VRD-s kirjas. „Saastaja maksab“ põhimõtte kui õiguspõhimõtte siduvust on selgitatud analüüsi peatükis 2.1.</p> <p>„Saastaja maksab“ põhimõtte tänapäevane käsitus hõlmab ka keskkonnakasutust, nii EL kui Eesti õiguses. Selle kohta on selgitused analüüsi peatükis 1.2.2, Eesti õiguse kohta eraldi ka peatükk 2.5.2.1.</p> <p>Analüüsi eesmärgiks on anda poliitikakujundajatele piisavalt infot edasiste meetmete valikuks. Millised võimalikud edasised meetmed oleksid kõige tõhusamad ja proportsionaalsemad, on analüüsi järgmise etapi teema.</p> |
| 6  | Eesti Keemiatööstuse Liit | Analüüs näitab, et suurim osa saastaja/kasutaja maksab põhimõtte instrumentidega katmata keskkonnakoormusest tuleneb eri tööstussektorite hajureostusest. Samas on need sektorid hõlmatud regulatiivse raamistikuga (keskkonnanõuded, seire, keskkonnatasud ja vastutus keskkonnakahju eest). Analüüsi tulemused ei viita piisaval | <b>RAKE:</b> Analüüsi I ja II etapi aruande ülesanne oli luua üldine kontseptuaalne ja empiiriline alus edasisele SMP instrumentide disaini                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |

| Nr | Tagasiside esitaja | Tagasiside sisu                                                                                                                                 | Vastus tagasisidele/selgitus                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|----|--------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                    | määral vajadusele kohaldada täiendavaid instrumente juba tugevalt reguleeritud sektoritele, kus esinevad SMP rakendamisel suurimad puudujäägid. | <p>ja hindamise ülesannete tarvis, sh ka kaardistada keskkonnakoormuse kaetus instrumentidega nii Eestis kui ka välisriikide praktikas, samuti olemasoleva teadmise põhjal see, kuivõrd on keskkonnakoormusest tulenevad keskkonnakulud internaliseeritud.</p> <p>Veemajanduskavade majandusanalüüsi aruanne ja koormuste analüüside aruanded osundavad sellele, et keskkonnakulud on Eestis internaliseeritud vähesel määral - seda nii punktikoormuse kui ka (esmajoones põllu- ja metsamajanduse) hajukoormuse osas. Seda, kas ja kui siis millisel määral ja kellele kohaldada täiendavaid instrumente, analüüsitakse töö III (Eesti</p> |

| Nr | Tagasiside esitaja        | Tagasiside sisu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Vastus tagasisidele/selgitus                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|----|---------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | tingimustes võimalike alternatiivsete instrumentide disain ja eelhindamine) ja IV etapis (sobivaimate instrumentide mõjude analüüs).                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| 7  | Eesti Keemiatööstuse Liit | Saastaja maksab“ ja „kasutaja maksab“ põhimõtete käsitlemine analüüsis ühtse mõiste all võib vähendada õiguslikku ja sisulist selgust. Loodusvara kasutamise tasudel ja keskkonnakoormuse vähendamise või hüvitamise instrumentidel on erinevad eesmärgid, õiguslik alus, rakendamise loogika ja ELi õiguses sisustamise ulatus. Loodusvara kasutusõiguse tasu reguleerib piiratud loodusvara kasutamist, keskkonnahäiringu hüvitamise tasu on otsesemalt seotud SMPga, kuna see hüvitab või vähendab keskkonnakoormust. Mõistete ühendamine raskendab hinnangut sellele, millises ulatuses rakendub kumbki põhimõtte ning milline on nende täiendava rakendamise vajadus, ja tekitada eksliku mulje, et kõik loodusvara kasutamise eest makstavad tasud kujutavad endast SMP väljendust. Analüüsis tuleks täiendavalt hinnata loodusvara kasutusõiguse ning keskkonnahäiringu hüvitamise meetmete eesmäärke ja toimimist iseseisvalt. | <p><b>KÕK:</b> „Saastaja maksab“ põhimõtte tänapäevane käsitus hõlmab ka keskkonnakasutust, nii EL kui Eesti õiguses. Selle kohta on selgitused analüüsi peatükis 1.2.2, Eesti õiguse kohta eraldi ka peatükk 2.5.2.1.</p> <p><b>RAKE:</b> Keskkonnakasutuse mõiste sisu keskkonnaökonomikas on lühidalt esitatud peatükist 3.1 - selles vaates on keskkonnakasutus üldmõiste, mille alla kuulub ühe keskkonnakasutuse liigina ka looduskeskkonna assimilatiivne kasutus (saaste heite mõttes). Ka keskkonnatasude seadus käsitleb</p> |

| Nr | Tagasiside esitaja        | Tagasiside sisu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Vastus tagasisidele/selgitus                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|----|---------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | <p>vee kui loodusvara kasutust ning saasteainete väljutamist veekogudesse sarnaselt, kui keskkonnakasutuse juhtusid. Ka sisulises ökoloogilises ja füüsikalises mõttes ei ole loodusvarade kasutuse eristamine keskkonnahäiringutest lihtne - veevõtt võib omada negatiivseid mõjusid põhja- ja pinnaveekogumitele, samuti ka maavarade kaevandamine.</p> |
| 8  | Eesti Keemiatööstuse Liit | <p>Analüüsis laiendatakse ELi keskkonnaõiguse tähenduses SMP käsitlust keskkonnakahju või keskkonnoormuse tekitaja kohustuselt kanda oma tegevusest tulenevad kulud „keskkonnakasutaja maksab“ põhimõttele. Seega ei ole tasustamise alusena käsitletav üksnes keskkonnakahju vaid ka loodusvara või keskkonna kasutamine, mis ei ole kooskõlas SMPga. Analüüsis tuleb eristada olukordi, kus instrumendiga soovitakse hüvitada või vähendada tegelikku keskkonnakahju, kujundada ressursikasutust, mõjutada tarbimiskäitumist või koguda vahendeid keskkonnainvesteeringuteks, kuna nende õiguslik põhjendatus, proportsionaalsus ja majanduslik mõju võivad oluliselt erineda.</p> | <p><b>KÕK:</b> „Saastaja maksab“ põhimõtte tänapäevane käsitlus hõlmab ka keskkonnakasutust, vt selgitust eespool.</p> <p><b>RAKE:</b> SMP instrumendid toimivad üldjuhul mitmes funktsioonis korraga (see mitmefunktsioonilisus on nende tõhususe üheks teguriks) ning nt käitumuslik ja internaliseeriv</p>                                             |

| Nr | Tagasiside esitaja        | Tagasiside sisu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Vastus tagasisidele/selgitus                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|----|---------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | funktsioon on omavahel ka põhjuslikult seotud - keskkonnakulude suurema internaliseerimisega suunatakse esimeses lähenemises ettevõtteid ja kaudselt ka ettevõtete klientuuri muutma oma käitumist “keskkonnasõbralikumaks”                                                                                                                                                                                                                              |
| 9  | Eesti Keemiatööstuse Liit | Analüüs ei käsitle kulude internaliseerimisel piisavalt olukordi, kus keskkonnamõju on juba olemasolevate õiguslike ja majanduslike instrumentide kaudu ettevõtte kuludesse arvestatud. Tööstusettevõtted täidavad PVT nõudeid, järgivad komplekslubades kehtestatud heite piirväärtuseid, teevad regulaarset keskkonnaseiret, koostavad aruandeid, investeerivad reoveepuhastusse ja vajadusel kannavad keskkonnakahju heastamise kulud. Instrumentide loomisel või muutmisel tuleb hinnata, kas väliskulu on seni internaliseerimata või dubleerib see põhjendatud alusel juba olemasolevaid kohustusi (näiteks finantstagatiste või kaevandamisega seotud fondide puhul täiendava maksukoormuse vältimine lisaks sulgemis- ja korrastamiskohustustele). Analüüsi tuleks täiendada topeltinternaliseerimise käsitlusega ning luua vastav metoodika selle hindamiseks uute instrumentide kavandamisel. | <b>RAKE:</b> PVT nõuded, piirväärtused jms on aruandes käsitletud kui SMP instrumendid (vt peatükid 2.3. ja 3.5.1.7.-3.5.1.8.; 5.2.1). Topeltinternaliseerimist kui detailsemat analüüsi nõudvat teemat arvestatakse töö IV etapis (sobivaimate instrumentide mõjude analüüs). Küsimus on seejuures esmajoones mitte formaalses topetinternaliseerimise ohus (erinevad instrumendid, mis on suunatud keskkonnakulude internaliseerimise suurendamisele), |

| Nr | Tagasiside esitaja        | Tagasiside sisu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Vastus tagasisidele/selgitus                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|----|---------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | vaid keskkonnakulude internaliseerimise määras, mis on instrumentide koosmõjus saavutatud. Veemajanduskavade majandusanalüüsi aruanne ja koormuste analüüside aruanded osundavad sellele, et keskkonnakulud on Eestis internaliseeritud vähesel määral - seda nii punktkoormuse kui ka (esmajoones põllu- ja metsamajanduse) hajukoormuse osas. |
| 10 | Eesti Keemiatööstuse Liit | Proportsionaalsuse põhimõtte praktiline rakendamine on analüüsi järel dustes tagasihoidlik. Järeldustest ei tohiks nähtuda, et SMP on automaatselt parim lahendus mistahes keskkonnakasutuse või saastamise reguleerimiseks ega keskkonnatasud või nende suurendamine eelistatud viis põhimõtte rakendamiseks. Proportsionaalsuse tagamiseks tuleb hinnata olemasolevate regulatsioonide tõhusust, alternatiivsete lahenduste kasutamise võimalusi, sealhulgas tehnoloogilisi lahendusi, investeeringutoetuseid, vabatahtlikke kokkuleppeid ja muid regulatiivseid instrumente, ning mõju ettevõtete konkurentsivõimele, investeeringutele, | <b>KÕIK:</b> Analüüsi I-II etapi eesmärgiks oli anda raamistik edasisele meetmete hindamisele. Proportsionaalsuse põhimõtte ja muude õiguspõhimõtetega arvestamise vajadus on välja toodud analüüsi peatükis 2.2. Olemasolevate regulatsioonide                                                                                                 |

| Nr | Tagasiside esitaja        | Tagasiside sisu                                                                                                                                                                                                                                                                                | Vastus tagasisidele/selgitus                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|----|---------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                           | halduskoormusele ja majandusele tervikuna. SMP rakendamise eesmärk peab olema keskkonnaseisundi parandamine kõige tõhusamal, proportsionaalsemal ja kuluefektiivsemal viisil ning täiendavate instrumentide kehtestamine pole põhjendatud, kui see on saavutatav olemasolevate meetmete kaudu. | <p>tõhusust on selgitatud analüüsi peatükis 5.2 „Rakendatavad veepoliitika instrumentid“, samuti on analüüsi aluseks võetud varasemad tööd veekeskkonnale avalduvate koormuste kohta. Edasiste võimalike meetmete proportsionaalsuse hindamine toimub analüüsi järgmises etapis.</p> <p><b>RAKE:</b> Analüüsis otsitakse kooskõlas lähteülesandele SMP instrumente laias vaates. Juhul kui selliste instrumentide mõjude ja teostatavuse analüüsist (töö III ja IV etapp) selgub, et täiendavate instrumentide kehtestamine ei ole põhjendatud, siis vastavaid ettepanekuid et tehta.</p> |
| 11 | Eesti Keemiatööstuse Liit | „Saastaja maksab“ põhimõtte rakendamise oluliseks piiranguks on kvaliteetsete andmete puudumine keskkonnakoormuse, -mõjude ja -kahju ulatuse kohta.                                                                                                                                            | <p><b>RAKE:</b> Kommentaar keskkonnakoormuse, -mõjude ja -</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |

| Nr | Tagasiside esitaja | Tagasiside sisu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Vastus tagasisidele/selgitus                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|----|--------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                    | <p>Asulareovee puhastamise direktiivi raames kehtestatud laiendatud tootjavastutuse süsteemi (EPR-süsteem) näitel omistati kosmeetikasektori mõjule aineid, mida tööstuses tegelikult ei kasutata, mille kasutamine on ELis keelatud või mis pärinevad mittetööstuslikest allikatest. Mõjuhinnangute koostamisel on seega oluline kaasata asjaomaseid huvirühmi ning tagada metoodika ja lähteandmete läbipaistvus, kuna ebatäpsete andmete kasutamine võib viia keskkonnakulude ja vastutuse ebaproportsionaalse jaotuseni.</p> <p>Analüüs peab hindama instrumentide teostatavust ning nende rakendamise ja haldamise kulusid. Näiteks on Šveitsis kasutusel administratiivselt lihtsam ühtse reoveepuhastuse tasu mudel, millele sarnaste meetmete rakendamise eeliseid ja puudusi peaks analüüs samuti hindama, isegi kui need ei järgi täies ulatuses SMPd.</p> <p>Tagama peab kasutatavate mõistete kooskõla kehtiva õigusraamistikuga, kuna see tagab, et kindlatele sektoritele ei omistata suuremat mõju, kui see tegelikult on. Seega on soovitatav analüüsis kasutada läbivalt ELi õigusaktides määratletud mõisteid, vältides üldmõistete kasutamist ja „saastaja maksab“ ning „kasutaja maksab“ mõistete sulandumist.</p> <p>Analüüsi on erinevate käsitluste tasakaalustatud lähenemise tagamiseks soovitatav täiendada rahvusvahelise praktikaga ja käsitleda põhjalikumalt probleeme põhimõtte rakendamisel ELi õigusloomemenetlustes.</p> | <p>kahju ulatuse kohta käivate kvaliteetsete andmete probleemi osas on asjakohane - see on oluline SMP instrumentide disaini piirav tegur. Aruande asulareovee puhastamise direktiivi raames kehtestatud tootjavastutuse süsteemi käsitlust täpsustatakse 2026. aasta kevad-suve uuenenud teadmise kohaselt. Instrumentide teostatavust ning halduskulusid hinnatakse (erinevas täpsusastmes) töö III ja IV etapi raames.</p> <p><b>KÕK:</b> "Saastaja" ja „keskkonna kasutaja“ mõisteid on analüüsi koostamisel teadvustatud. Nende mõistete vahetõlke on analüüsis ka käsitletud: peatükis 1.2.2 on selgitatud, et „saastaja maksab“ põhimõtte tänapäevane käsitlus</p> |

| Nr | Tagasiside esitaja        | Tagasiside sisu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Vastus tagasisidele/selgitus                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|----|---------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <p>hõlmab lisaks vahetule saastamisele ka laiemat keskkonnakasutust. Eesti õiguse kontekstis on seda täpsemalt selgitatud peatükis 2.5.2.1.</p> <p>Nõustume, et edasises analüüsis on konkreetsete meetmete puhul oluline eristada, kas tegemist on otsese veereostuse koormusega või veekasutusega.</p> |
| 12 | Eesti Keemiatööstuse Liit | Analüüs peab ettepanekute kujundamisel hindama kooskõla Eestis kehtivate eesmärkidega ettevõtluskeskkonna konkurentsivõime parandamiseks ja halduskoormuse vähendamiseks. Instrumentide kujundamisel on oluline hinnata, kas need võivad viia Eesti ettevõtjatele ELi nõuetest põhjendamatult rangemate nõuete kehtestamiseni võrreldes teiste liikmesriikidega. Rangemate nõuete kehtestamine on õigustatud vaid juhul kui selle keskkonnavalade lisandväärtus on tõendatud, vajalik ja selle majanduslik mõju põhjalikult hinnatud ning vastuvõetav. | <b>RAKE:</b> Kommentaar on võetud teadmiseks ning sellega arvestatakse töö IV etapi ehk eelhindamise positiivselt läbinud SMP instrumentide kandidaatide mõjude analüüsi raames.                                                                                                                         |
| 13 | Maa- ja Ruumiamet         | Maaparanduse ajaloolist mõju tuleb eristada tänase inimtegevuse mõjust veekeskkonnale. Maaparanduse koormus on oluline, kuna selle käsitlemisel arvestab Keskkonnaagentuur kuivendatud ala osakaalu valgala, maakasutust ja teisi hüdro-morfoloogilisi andmeid. Sellest sõltumata ei panda täna maaomanikke vastutama selle eest, et nende maal on kunagi rajatud maaparandusvõrk. Analüüsis                                                                                                                                                           | <b>RAKE:</b> Kommentaar on võetud teadmiseks ning seisukohaga arvestatakse võimalike SMP instrumentide disainil ja eelhindamisel (töö III etapp).                                                                                                                                                        |

| Nr | Tagasiside esitaja                 | Tagasiside sisu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Vastus tagasisidele/selgitus                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|----|------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                                    | käsitleti samuti, et instrumendiks saab olla pigem uue maaparandussüsteemiga rajamisega seotud kahju hüvitamine või nõuete seadmine, seega tuleb maaparanduse mõjule suunatud instrumentide arendamisel vaadelda eraldi tänase tegevusega kaasnevaid keskkonnakahjusid ja -riske ning selliselt lähteandmeid esitleda. See tagab instrumentide proportsionaalsuse, võrdse kohtlemise ja võimaliku teostatavuse.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| 14 | Eesti<br>Toiduainetööstuse<br>Liit | SMP on käsitletav üldsõnalise poliitilise loosungina, mida ei ole praktikas võimalik rakendada olukordades, kus saasteallikaid või nende mõju veekeskkonnale ei saa selgelt ja põhjuslikult seostada konkreetse ettevõtte majandustegevusega. Veekasutuse keskkonnamoormust tuleks reguleerida veevõtu ja heitvee reostuskoormuse tariifide kaudu ning erijuhtudel tootjavastutuse laiendamisega. Maksustamine peab alati olema seotud konkreetse keskkonnamoormusega ning maksukoormuse tõus rangelt sihtotstarbeline, põhjendatud ja suunatud kindla probleemi lahendamisele. Instrumentide arendamisel tuleb arvestada maksukoormuse suurendamise mõju põllumajandustootjate tootmiskuludele ja konkurentsivõimele ning toiduhindadele. | <b>KÕIK:</b> Analüüs ei käsitlenud „saastaja maksab“ põhimõtet poliitilise loosungina, vaid õiguspõhimõttena, mille järgimise kohustus tuleneb nii Eesti kui EL õigusest (vt analüüsi peatükk 2.1). Nõustume, et SMP rakendamine on kõige keerulisem olukordades, kus saasteallikas, mõju ja konkreetne põhjustaja ei ole üheselt tuvastatavad. Seda on analüüsis käsitletud peatükis 1.2.2, kus põhjusliku seose tuvastamine on nimetatud SMP üheks keskseks elemendiks, ning peatükis 1.3.1.5, kus on eraldi selgitatud hajureostuse ja põhjuslikkuse probleemi. Samuti |

| Nr | Tagasiside esitaja | Tagasiside sisu | Vastus tagasisidele/selgitus                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|----|--------------------|-----------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                    |                 | <p>on peatükis 2.3 eristatud SMP rakendamise instrumenditüübid, sh nõuded ja loastamine, keskkonnamaksud ja -tasud, keskkonnavastutus ning vabatahtlikud instrumendid. Seega ei eelda analüüs, et kõikidel juhtudel tuleks kasutada üht ja sama instrumenti, vaid rõhutab vajadust siduda instrument konkreetse koormuse iseloomu, mõõdetavuse ja omistatavusega.</p> <p>Nõustume, et täiendavate meetmete kehtestamine peab olema põhjendatud ja proportsionaalne. Proportsionaalsuse põhimõtte jm õiguspõhimõtetega (sh võrdne kohtlemine ja õiguskindlus) arvestamise kohustust on selgitatud analüüsi peatükis 2.2).</p> |

| Nr | Tagasiside esitaja                  | Tagasiside sisu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Vastus tagasisidele/selgitus                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|----|-------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | <p><b>RAKE:</b> Võimalike SMP instrumentide mõjusid ettevõtete (ja sektorite) konkurentsivõimele ning hindadele hinnatakse töö III ja IV etapis. SMP instrumentide välispraktika näitab, et rakendatakse ka instrumente, mis tuginevad valgla- (3.5.1.2.) või sisendi- ja sektoripõhisele (3.5.1.1.4) negatiivsete mõjude või riskide arvestusele. SMP tasuinstrumentide suunatus konkreetsete probleemide lahendamisele on üks SMP instrumentide tulemuslikkust kujundav tegur.</p> |
| 15 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | <p>Lk 36-39: Analüüs täpsustab, et "saastaja maksab" põhimõtte rakendamise meetmed peavad olema proportsionaalsed, kuid põhimõtte kajastub eelkõige teoreetilises osas. Hilisemates sektorianalüüsides hinnatakse erinevaid instrumente ilma, et oleks läbitud kolmeastmeline proportsionaalsuse kontroll. Analüüsi on soovitatav 7. peatükis täiendada täpsustusega, et ühtegi instrumenti ei soovitata enne, kui on hinnatud selle proportsionaalsust, keskkonnakasu, ettevõtja kogukulu ja mõju tegevuse jätkamisele.</p> | <p><b>KÕK:</b> Analüüsi I-II etapi eesmärk oli raamistada edasist meetmete analüüsi. Proportsionaalsuse jm õiguspõhimõtete (ka võrdne kohtlemine, õiguskindlus) arvestamise vajadust on selgitatud analüüsi peatükis 2.2. Täiendavaid</p>                                                                                                                                                                                                                                            |

| Nr | Tagasiside esitaja                  | Tagasiside sisu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Vastus tagasisidele/selgitus                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|----|-------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | instrumente hinnatakse analüüsi järgmistes (III-IV) etappides, lähtudes õiguslikest piiridest, sh proportsionaalsuse jm põhimõtetest.                                                                                                                                                                                                   |
| 16 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Lk 37: Analüüs selgitab, et „saastaja maksab“ põhimõttega ei ole kooskõlas olukorrad, kus kulud pannakse isikutele, kes ei ole tegelikud saastajad või kelle seos saastega on vähene. Samas viidatakse lõppjärel dustes võimalusele kasutada lihtsustatud või sektoripõhist kulude jaotust juhtudel, kus konkreetse põhjustaja tuvastamine on keeruline. Instrumentide edasisel kavandamisel peab olema sektoripõhise lähenemise korral sektori panus keskkonnakoormusse tõendatud, kulude jaotus vastama tegelikule koormusele ning ettevõtjal võimalik tõendada enda väiksemat või puuduvat panust. | <b>KÕK:</b> Nõustume, et sektoripõhine või lihtsustatud kulude jaotus saab olla põhjendatud üksnes juhul, kui on selge, et sektori panus keskkonnakoormusse on oluline. See on kooskõlas analüüsi peatükis 1.2.2 käsitletud põhjusliku seose ja omistatavuse tingimusega ning peatükis 2.2.2 käsitletud proportsionaalsuse põhimõttega. |
| 17 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Lk 38–39: Analüüs rõhutab õiguskindluse põhimõtet, mille kohaselt heas usus ja kehtiva loa alusel tegutsenud isikule ei tohi ootamatult ega tagasiulatuvalt panna ulatuslikke kulukohustusi. Samas ei hinnata, kuidas tagada juba tehtud pikaajaliste investeeringute kaitse olukorras, kus nõudeid hiljem muudetakse. Uute nõuete kehtestamisel tuleks arvestada investeeringu eluiga ja amortisatsiooniperioodi ning vajadusel rakendada üleminekuaegu, erirežiime või avaliku sektori kaasrahastust.                                                                                               | <b>KÕK:</b> Analüüsis on õiguskindluse ja õiguspärase ootuse põhimõttega arvestamise vajadust käsitletud peatükis 2.2.4. Nõustume, et investeeringute eluea, üleminekuaegade ja võimalike                                                                                                                                               |

| Nr | Tagasiside esitaja                  | Tagasiside sisu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Vastus tagasisidele/selgitus                                                                                                                                                                                                                                                   |
|----|-------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | erirežiimide küsimus on oluline just konkreetsete meetmete edasisel kujundamisel ja hindamisel. Arvestame selle tähelepanekuga analüüsi järgmistes etappides, kui hinnatakse konkreetsete nõuete või instrumentide proportsionaalsust, sh rakendatavust ja mõju ettevõtjatele. |
| 18 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Lk 39: Analüüs viitab Riigikohtu seisukohale, mille kohaselt võib ettevõtjate õiguspärane ootus olla kaalukam kui riigi soov keskkonnatasusid tõsta, mis ei kajastu selgelt analüüsi soovitustes. Analüüsis tuleks esile tõsta, et keskkonnatasude, kvootide ja loatingimuste muudatused peavad olema ettevõtjatele piisavalt ette teada ning juba kehtestatud regulatsiooniperioodi tingimusi ei tohiks muuta ilma mõjuva põhjusega. | <b>KÕK:</b> Analüüsis on õiguskindluse ja õiguspärase ootuse põhimõttega arvestamise vajadust käsitletud peatükis 2.2.4. Sellega arvestatakse analüüsi järgmistes etappides konkreetsete meetmete õigusliku teostatavuse hindamisel.                                           |
| 19 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Lk 122–123: Analüüsis puudub praktiline hindamine, kuidas kavandatavad meetmed mõjutavad erineva suurusega ettevõtteid. Iga meetme kavandamisel tuleks teha mõjuanalüüs mikro-, väikeste, keskmiste ja suurte ettevõtete kohta.                                                                                                                                                                                                       | <b>RAKE:</b> Meetmete/instrumentide hindamist käsitletakse analüüsi III-IV etappides, tutvustatud aruande ülesanne oli analüüsida SMP põhimõtet ja Eesti veemajanduse                                                                                                          |

| Nr | Tagasiside esitaja                  | Tagasiside sisu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Vastus tagasisidele/selgitus                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|----|-------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | hetkeseisu SMP kontekstis, samuti kaardistada võimalike instrumentide kogum. Ettepanekus sisalduva mõjude analüüsitasandite eristamise otstarbekust ja teostatavust kaalutletakse IV etapis.                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| 20 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Lk 79 ja 155: Analüüsis ei rakendata eri sektorite käsitlemisel järjepidevalt vähese keskkonnamuutusega tegevustele rakendatavaid erandeid ja lävendeid, kui kontrolli või seire kulud ületavad tõenäolist keskkonnakasu. Väikese, stabiilse või tõendamata keskkonnamuutusega tegevuste puhul tuleks eelistada lihtsustatud seiret, väiksemat aruandluskoormust või vabastusi. | <b>RAKE:</b> Kommentaar on asjakohane eeskätt võimalike uute või muudetavate SMP instrumentide disaini seisukohalt. Instrumentide kohaldamisala kujundamisel tuleb arvestada, kas vähese keskkonnamuutusega tegevuste puhul on põhjendatud lävendite, erandite või lihtsustatud nõuete rakendamine, muu hulgas vältimaks olukorda, kus instrumendi seire- ja halduskulud on saavutatava keskkonnakasuga võrreldes ebaproportsionaalsed. Seda põhimõtet arvestatakse töö III etapis |

| Nr | Tagasiside esitaja                  | Tagasiside sisu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Vastus tagasisidele/selgitus                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|----|-------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | instrumentide disainil ja eelhindamisel. Olemasolevate regulatiivsete instrumentide kõigi kehtivate lävendite ja erandite detailne ülevaatamine ei ole seejuures käesoleva analüüsi ülesanne.                                                                                                                                                                                                                                                |
| 21 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Lk 124–125: Analüüs märgib, et kattuvad või vastuolulised instrumendid võivad suurendada halduskoormust ja vähendada majanduslikku tõhusust. Samas puudub käsitus sellest, kuidas vältida sama keskkonnamõju mitmekordset kuludesse kandmist erinevate instrumentide kaudu. Enne uute instrumentide kehtestamist tuleb täiendavalt hinnata kulude internaliseerimist juba olemasolevate nõuete kaudu. | <b>RAKE:</b> Topeltinternaliseerimist kui detailsemat analüüsi nõudvat teemat arvestatakse töö IV etapis (sobivaimate instrumentide mõjude analüüs) nende instrumentide ulatuses, mis lõppvalikusse jäävad. Küsimus on seejuures esmajoones mitte formaalses topetinternaliseerimise ohus (erinevad instrumendid, mis on suunatud keskkonnakulude internaliseerimise suurendamisele), vaid keskkonnakulude internaliseerimise määras, mis on |

| Nr | Tagasiside esitaja                  | Tagasiside sisu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Vastus tagasisidele/selgitus                                                                                                                                                                                                                                                             |
|----|-------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | instrumentide koosmõjus saavutatud. Veemajanduskavade majandusanalüüsi aruanne ja koormuste analüüside aruanded osundavad sellele, et keskkonnakulud on Eestis internaliseeritud vähesel määral - seda nii punktkoormuse kui ka (esmajoones põllu- ja metsamajanduse) hajukoormuse osas. |
| 22 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Lk 210–213: Analüüs kasutab majandusmõjude hindamisel peamiselt agregeeritud keskkonnakaitsekulude statistikat. Sellised andmed ei võimalda hinnata meetmete mõju üksikutele ettevõtjatele ega nende majanduslikku võimekust. Uute instrumentide väljatöötamisel tuleb hinnata mõju ettevõtete tasandil, arvestades investeeringuvajadust, maksevõimet ja tegevuse lõpetamise riski. | <b>RAKE:</b> Majandusmõjusid hinnatakse täpsemalt sektoripõhiselt, kuid mitte üksikettevõtete tasandil, aruande IV etapis (sobivaimate instrumentide mõjude analüüs) - nende instrumentide ulatuses, mis lõppvalikusse jäävad.                                                           |
| 23 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Lk 212–213: Analüüs esitab ettevõtete kulusid peamiselt koondnäitajate kaudu. See i peegeldab piisavalt kulude tegelikku jaotust ega ettevõtjate koormust. Analüüsi on                                                                                                                                                                                                               | <b>RAKE:</b> Kommentaarid sisalduvat ettepanekut käsitletakse sektoripõhiselt aruande IV etapis                                                                                                                                                                                          |

| Nr | Tagasiside esitaja                  | Tagasiside sisu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Vastus tagasisidele/selgitus                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|----|-------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                                     | soovitav täiendada näitajatega nagu kulu ettevõtte kohta, mõju käibele ja kasumile, investeeringu tasuvusaeg, mõju töökohtadele ning tegevuse lõpetamise risk.                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | (sobivaimate instrumentide mõjude analüüs) - nende instrumentide ulatuses, mis lõppvalikusse jäävad.                                                                                                                                                                                                                         |
| 24 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Lk 437–440: Lõppjärelused keskenduvad peamiselt internaliseerimata keskkonnakuludele ja võimalikele täiendavatele SMP instrumentidele. Samas ei ole samaväärselt käsitletud õiguskindlust, investeerimiskindlust, ettevõtluse jätkusuutlikkust, regulatiivset kogukoormust ega toidujulgeolekut. Analüüsi on soovitatav täiendada eraldi alapeatükiga, mis käsitleb SMP rakendamise piire ja majandusliku elujõulisuse säilitamist.                                       | <b>RAKE:</b> Järelused on tehtud analüüsi lähteülesandes määratletud teemade ulatuses. SMP rakendamise kontekst erinevates majandus-sektorites ei olnud aruande I ja II etapi sisuks. Ettevõtluse konkurentsivõimet, halduskoormust jms käsitletakse võimalike SMP instrumentide mõjude eelhindamise raames (töö III etapp). |
| 25 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Lk 440: Analüüs järeldeb, et kalanduses, vesiviljeluses, põllumajanduses ja metsanduses on investeeringute maht madal ning sellest tulenevalt ei saa suur olla ka nõuetega seotud kulude maht, mis ei arvesta võimalusega, et madal investeeringutase võib viidata sektori piiratud investeerimisvõimele. Analüüsis on soovitatav täpsustada, et agregeeritud investeerimisandmete põhjal ei ole võimalik teha järeldusi meetmete taskukohasuse kohta ettevõtte tasandil. | <b>RAKE:</b> Kommentaaris toodud eristus on sisuliselt õige, kuid aruandes ei ole agregeeritud investeeringuandmete põhjal tehtud järeldust üksikute ettevõtete investeerimisvõime ega võimalike täiendavate kohustuste                                                                                                      |

| Nr | Tagasiside esitaja                  | Tagasiside sisu                                                                                                                                                                                                                        | Vastus tagasisidele/selgitus                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|----|-------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                                     |                                                                                                                                                                                                                                        | taskukohasuse kohta. I–II etapi analüüsi järelduste juurde oleks võimalik lisada palju samalaadseid täpsustusi selle kohta, mida kasutatud koondandmetest järeldada ei saa; ühe sellise võimaliku tõlgenduse eraldi esiletõstmine ei oleks proportsionaalne. Ettevõtete ja sektorite maksevõimet ning võimalike instrumentide majanduslikku mõju käsitletakse asjakohasel juhul töö III–IV etapis. |
| 26 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Lk 440: Analüüs ei käsitle piisavalt tootmise vähenemise või ümberpaiknemise mõju. Analüüsis tuleks hinnata, kas kodumaise tootmise vähenemine asenduks impordiga ning milline oleks sellise muutuse kogumõju keskkonnale ja kliimale. | <b>RAKE:</b> Järeldused on tehtud analüüsi lähteülesandes määratletud teemade ulatuses. SMP rakendamise kontekst erinevates majandus-sektorites ei olnud aruande I ja II etapi sisuks.                                                                                                                                                                                                             |

| Nr | Tagasiside esitaja                  | Tagasiside sisu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Vastus tagasisidele/selgitus                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|----|-------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 27 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Lk 71–72: Paisude monetiseerimise käsitluses ja lõppjäreldestes ei kajastu piisavalt see, et paisuomaniku kulukohustus ei ole automaatne ega piiramatult ning avaliku huvi korral võib olla põhjendatud kulude jagamine. Paisuomaniku kohustuste määramisel tuleb arvestada tema tegelikku panust keskkonnakoormusse, majanduslikku võimekust, paisu avalikke funktsioone ning vajadusel kaaluda kulude jagamist, toetusi või kohustuste ülempiire. | <b>RAKE:</b> Kommentaari võetakse arvesse instrumentide disainis ja eelhindamisel aruande III etapis.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| 28 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Lk 162: Analüüsis on paisude avalike hüvede käsitlus liiga kitsas ning avaliku huvi hulka peaks lugema lisaks ka veevaru säilitamise, kliimamuutustega kohanemise, tuleohutuse, põllumajanduse, vesiviljeluse, kohaliku tööhõive ja piirkondliku majandusarengu.                                                                                                                                                                                    | <b>KÕK:</b> Analüüsis ei ole paisudega seotud võimalikke avalikke hüvesid käsitletud ammendava loeteluna. Peatükis 5 on paisutamisega seonduvalt keskendutud eelkõige senise kohtupraktika kirjeldamisele ja sellest tulenevatele järeldestele. Nõustume, et avalike hüvede ring võib sõltuvalt asjaoludest hõlmata ka muid hüvesid, sh tagasisides nimetatud valdkondi. Konkreetsete hüvede olemasolu, ulatus ja kaal võivad sõltuda iga paisutuse asukohast, eesmärgist ja tegelikust mõjust. |

| Nr | Tagasiside esitaja                  | Tagasiside sisu                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Vastus tagasisidele/selgitus                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|----|-------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 29 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Lk 244–253: Analüüs käsitleb paisjärvedesse kogunevaid setteid peamiselt paisutamise tagajärjena. Samas ei käsitleta piisavalt setete päritolu ega kujunemisaega, mida tuleks eraldi hinnata enne sette eemaldamise või käitlemise kohustuse määramist, et mõista paisuomaniku tegelikku seost probleemiga. | <b>RAKE:</b> Seisukoht võetakse teadmiseks ja arvestatakse paisudega seotud võimalike instrumentide disainis (III etapp) ja sobivaimate instrumentide mõjude analüüsis (IV etapp, nende instrumentide ulatuses, mis lõppvalikusse jäävad). Settimise põhjuseks on voolu aeglustumine ja settiv materjal on valdavalt looduslik. Settimine on vaid üks osa paisutamise mõjust veekogule ja seetõttu on leidnud äramainimist ilma sette päritolu probleemil pikemalt peatumata. |
| 30 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Lk 244–253: Analüüs ei käsitle olukordi, kus setted pärinevad ülesvoolu tehtud tegevustest. Allavoolu paisuomanikule ei tohi automaatselt omistada setet, mis on põhjustatud ülesvoolu paisude eemaldamisest, süvendamisest, maaparandusest või muudest tegevustest.                                        | <b>RAKE:</b> seisukoht võetakse teadmiseks ja arvestatakse paisudega seotud võimalike instrumentide disainis ja eelhindamisel aruande III etapis. Nõustume, et setete tekkimine võib                                                                                                                                                                                                                                                                                          |

| Nr | Tagasiside esitaja                  | Tagasiside sisu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Vastus tagasisidele/selgitus                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|----|-------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | olla omistatav metsanduse või põllumajanduse hajukoormusele või muude koormusklassidega seotud tegevustele.                                                                                                                                                                                                |
| 31 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Lk 252–253: Paisude mõju omistamiseks ja mõõtmiseks võib olla vajalik kulu-tulu analüüs, küll aga ei ole arvestatud paisuomaniku maksevõimet ega setete eemaldamise maksumust. Enne kohustuste määramist tuleb hinnata neid ja meetmest saadavat keskkonnakasu.                                                                      | <b>RAKE:</b> Seisukoht võetakse teadmiseks ja arvestatakse paisudega seotud võimalike instrumentide disainis ja eelhindamisel (mõju ettevõtete konkurentsivõimele, mõju inimeste heaolule, regionaalsed mõjud); Kulu-tulu analüüs on töö IV etapi (sobivaimate instrumentide mõjude analüüs) analüüsitase. |
| 32 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Lk 253–254: Paisuga seotud kohustuste ja kulude kandmisel pole piisavalt rõhutatud proportsionaalsuse, ajaloolise koormuse ja avalike huvide arvestamist. Kohustuste ja kulude jaotamisel tuleb hinnata omaniku tegelikku seost keskkonnakoormusega, paisu funktsioone ning võimalikku vajadust toetuste või kulude jagamise järele. | <b>RAKE:</b> Seisukoht võetakse teadmiseks ja arvestatakse paisudega seotud võimalike instrumentide disainis ja eelhindamisel (mõju heaolule ja kohalikule elukeskkonnale) aruande III etapis.                                                                                                             |

| Nr | Tagasiside esitaja                  | Tagasiside sisu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Vastus tagasisidele/selgitus                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|----|-------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 33 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Lk 210: Analüüs järeldeb, et paisude puhul ei ole täiendavaid hinnainstrumente rakendatud ning seetõttu ei ole keskkonnakulud täielikult kaetud. Selline käsitlus võrdsustab SMP rahalise tasuga ning ei arvesta olemasolevaid kohustusi. Täiendavalt peab hindama paisuomanike juba olemasolevaid loa-, hooldus-, ohutus-, seire- ja kalapääsukohustuste kogukulu. | <b>RAKE:</b> Analüüsi järelduses tuginetakse aruandes parimale olemasolevale teadmisele Eestis, milleks on veemajanduskavade majandusanalüüs, millele ka viidatakse. Loakohustused jms hetkel rakendatavad meetmed aitavad hoida praegust seisust, aga ei suuda piisavalt katta paisude tekitatava keskkonkakoormuse ja keskkonnakulude ulatust. |
| 34 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Lk 162 ja 244–253: Paisu eemaldamist käsitletakse peamiselt loodusliku seisundi taastamise meetmena, kuid vähem tähelepanu pööratakse paisjärvede kujunenud funktsioonidele ja väärtustele. Vajalik on hinnata alternatiive nagu paisu säilitamine, kalapääsu, möödaviik, opereerimisrežiimi muutmine, osaline ümberkujundamine ja eemaldamine.                     | <b>RAKE:</b> Seisukoht võetakse teadmiseks ja arvestatakse paisudega seotud võimalike instrumentide disainis ja eelhindamisel üldistatud/tüüpilisel tasandil (mõju kohalikule elukeskkonnale). Analüüs ei puuduta otseselt konkreetseid juhtumeid koos nendega kaasnevate põhjendatud kaalutlustega, vaid                                        |

| Nr | Tagasiside esitaja                  | Tagasiside sisu                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Vastus tagasisidele/selgitus                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|----|-------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | tegeleb paisutamisele üldiselt omaste mõjudega.                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 35 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Lk 251–252: Paisjärvede säilitamise potentsiaalne positiivne mõju teatud elupaikade säilitamisele ei kajastu piisavalt lõppjäreldestes. Paisu eemaldamist ei saa käsitleda automaatselt eelistatud lahendusena ning otsused peavad põhinema eri stsenaariumide võrdlemisel kogu valgala kontekstis.       | <b>RAKE:</b> Seisukoht võetakse teadmiseks ja arvestatakse paisudega seotud võimalike instrumentide disainis ja eelhindamisel üldistatud/tüüpilisel tasandil, üksikute valglate tasandi analüüs ja hindamine ei ole selle töö skoobis. Nõustume väitega, aga analüüsis tegeleme paisutamisest tulenevate tüüpiliste mõjudega. |
| 36 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Lk 252–253: Paisude majandusliku väärtuse käsitlemisel tuleb lisaks veevarustusele, rekreatsioonile ja kinnisvara väärtusele hinnata ka võimalike kohustuste mõju paisust sõltuvate ettevõtete tootmisele, varale, tööhõivele, tarneaahelatele, saamata jäävale tulule ning ettevõtte jätkusuutlikkusele. | <b>RAKE:</b> Seisukoht võetakse teadmiseks ja arvestatakse paisudega seotud võimalike instrumentide disainis ja eelhindamisel selles ulatuses, mis on käesoleva analüüsi skoobis.                                                                                                                                             |
| 37 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Lk 244–254: Analüüsis ei käsitleta piisavalt paisu alandamise või eemaldamise mõju paisust sõltuvatele kalakasvandustele. Instrumentide kujundamisel tuleb hinnata ka selliste ettevõtete toimimist ja asendusveevarustuse võimalusi.                                                                     | <b>RAKE:</b> Seisukohad võetakse teadmiseks ja nendega arvestatakse võimalusel paisudega seotud                                                                                                                                                                                                                               |

| Nr | Tagasiside esitaja                  | Tagasiside sisu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Vastus tagasisidele/selgitus                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|----|-------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 38 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Lk 244–254: Analüüs ei käsitle paisudele suunatud kohustuste käsitlemisel kalakasvatuse mitmeaastast tootmistsükli. Samas võib tootmise taastumine pärast paisu alandamist võtta mitu aastat. Tootmiskatkestuste mõju tuleb hinnata kogu tootmistsükli ulatuses, mitte üksnes ehitus- või ümberehitustööde kestuse järgi.                                                                                | võimalike instrumentide disainis ja eelhindamisel selles ulatuses, mis on käesoleva analüüsi skoobis. Tagasiside nr 38-39, 42 viitavad olulistele, aga pigem paisutuse mõjudega ja nende leevendamisega tegelevate keskkonnaprojektide alla kuuluvatele tehnilistele küsimustele, mille adresseerimine ei olnud analüüsi antud etapi eesmärk. |
| 39 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Lk 244–254: Analüüs ei käsitle paisudele suunatud kohustuste käsitlemisel piisavalt bioloogilise vara hävimise riski. Veetaseme langus või veevarustuse katkemine võib põhjustada kalakarja hukkumise ning juba tehtud investeeringute kaotuse, ning instrumentide kavandamisel tuleb hinnata bioloogilise vara väärtust, bioloogilise vara väärtust, tehtud tootmiskulusid ja karja taastamise kulusid. | Arvestades analüüsi mahukust, pole mitmes tagasiside kommentaaris viidatud teemas teadlikult mindud detailidesse, aga sisendit (nt punkt 46 toodud põhimõtet) saab vajadusel arvestada ja kirjeldada kui edasises analüüsis peaks antud koormusklass uue instrumendiga kaetuks osutuma.                                                       |
| 40 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Lk 244–254: Analüüs ei hinda paisudele suunatud kohustuste käsitlemisel meetmete mõju tööhõivele. Kalakasvanduse tootmise katkemine võib kaasa tuua töökohtade kadumise ning oskusteabe kadumise piirkonnas.                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 41 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Lk 244–254: Analüüs ei käsitle paisudele suunatud kohustuste käsitlemisel piisavalt ettevõtte jätkusuutlikkust olukorras, kus tootmine katkeb pikaks ajaks. Analüüsi on soovitatav täiendada ettevõtte likviidsuse, püsijäämise ja võimaliku kahjuhüvitise vajaduse hindamisega.                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 42 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Lk 244–254: Analüüs ei kirjelda paisudele suunatud kohustuste käsitlemisel piisavalt leevendusmeetmete teostatavust. Samas ei pruugi asendusveevarustus olla tehniliselt ega majanduslikult võimalik. Enne paisu alandamist või eemaldamist tuleks tõendada asendusveevarustuse realistlik teostatavus ning kaaluda vajadusel vähem kahjustavaid lahendusi.                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |

| Nr | Tagasiside esitaja                  | Tagasiside sisu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Vastus tagasisidele/selgitus |
|----|-------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|
| 43 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Lk 322–323: Analüüs kirjeldab põhjalikult vesiviljeluse võimalikke koormusallikaid, kuid sektori tegelik osakaal Eesti toitainete koormuses tuuakse välja alles hiljem. See võib jätta sektori mõjust tegelikust suurema mulje. Sektori koormusnäitajad tuleks esitada peatüki alguses ning kasutada neid meetmete proportsionaalsuse hindamisel. |                              |
| 44 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Lk 323: Analüüs tunnistab, et vesiviljeluse koormus on Eestis suhteliselt väike. Samas ei tehta sellest järeldusi, kas võimalikud meetmed peaksid olema eelkõige objekti- ja veekogumipõhised, mitte kogu sektorit hõlmavad.                                                                                                                      |                              |
| 45 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Lk 324–326: Analüüs käsitleb vesiviljeluse koormuse hindamist, kuid ei kirjelda piisavalt hiljuti uuendatud loastamis-, söödakvoodi-, massibilansi- ja seiresüsteemi. Enne uute meetmete soovitamist tuleks kirjendada nende instrumentide toimimist ja mõju.                                                                                     |                              |
| 46 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Lk 326–327: Analüüs kirjeldab sisse- ja väljavoolu seire võimalusi, kuid ei rõhuta piisavalt, et ettevõtte tegelik lisakoormus tuleneb sisse- ja väljavoolu erinevusest. Analüüsis tuleks täpsustada, et koormuse hindamisel peab lähtuma masskoormuse vahest ning arvestama vooluhulka, hooajalisust ja mõõtemääramatust.                        |                              |
| 47 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Lk 327: Kehvas seisus veekogumite korral ei pruugi olla põhjendatud rangemate piirväärtuste rakendamine või kvootide vähendamine, kui ettevõtte mõju veekogu seisundile ei ole tõendatud. Rangemad nõuded peavad olema seotud ettevõtte tegeliku panusega keskkonnamõjusse.                                                                       |                              |

| Nr | Tagasiside esitaja                  | Tagasiside sisu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Vastus tagasisidele/selgitus                                                                                                                                                                                   |
|----|-------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 48 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Lk 328: Analüüs kasutab ettevõtte osakaalu veekogumi kogukoormuses ühe hindamiskriteeriumina, mille puhul tuleks arvesse võtta ka olulisuse künnist. Väga väikese mõjuga käitistele ei tohiks rakendada täiendavaid kohustusi.                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                |
| 49 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Lk 328–329: Analüüs käsitleb ohtlike ainete kasutamist potentsiaalse riskina. Samas võib aine kasutamise fakti põhjal tekkida vastutus ka olukorras, kus tegelikku keskkonnamõju ei ole mõõdetud. Analüüsi on soovitatav täiendada eristusega aine kasutamise, potentsiaalse riski, mõõdetud heite ja tõendatud keskkonnakahju vahel.                         |                                                                                                                                                                                                                |
| 50 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Vesiviljeluse peatükk tervikuna: Analüüs kirjeldab olemasolevaid seire- ja arvestussüsteeme, kuid ei hinda nende kogumõju. Analüüsi on soovitatav täiendada olemasolevate instrumentide tõhususe analüüsiga enne uute tasude või kohustuste soovitamist.                                                                                                      | <b>RAKE:</b> Olemasolevate instrumentide tõhususe analüüs koormusklasside täpsuses ei ole vastavalt lähteülesandele SMP instrumentide analüüsi skoobis.                                                        |
| 51 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Vesiviljeluse peatükk tervikuna: Analüüs keskendub võimalikele uutele instrumentidele, kuid ei arvesta piisavalt hiljutiste regulatiivsete muudatustega sektoris. Peatükki tuleks täiendada regulatiivse stabiilsuse põhimõttega, mille kohaselt tuleb uutele süsteemidele anda enne täiendavate kohustuste kehtestamist piisav rakendus- ja hindamisperiood. | <b>RAKE:</b> Kommentaaris osutatud vajadus arvestada hiljutiste regulatiivsete muudatuste ja olemasoleva regulatiivse koormusega on asjakohane ning seda käsitletakse instrumentide disainis ja eelhindamisel. |
| 52 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Vesiviljeluse peatükk tervikuna: Vesiviljelust käsitletakse peamiselt keskkonnakoormuse allikana ning vähem tähelepanu pööratakse sektori                                                                                                                                                                                                                     | <b>RAKE:</b> Uute võimalike SMP instrumentide disainis ja                                                                                                                                                      |

| Nr | Tagasiside esitaja                  | Tagasiside sisu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Vastus tagasisidele/selgitus                                                                                                                                                                                                            |
|----|-------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                                     | majanduslikule ja ühiskondlikule tähtsusele. Meetmete kujundamisel tuleb hinnata mõju konkurentsivõimele, tööhõivele, kohaliku toidutootmise võimekusele ja toidujulgeolekule.                                                                                                                                                                                                                            | eelhindamisel (analüüsi III etapp) hinnatakse instrumentide mõju asjakohase sektori ettevõtete konkurentsivõimele, regionaalseid mõjusid, mõju elanike heaolule.                                                                        |
| 53 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Analüüs ei käsitle eraldi toidujulgeoleku teemat, mistõttu võib jääda tähelepanuta meetmete mõju kodumaisele toidutootmisele. Analüüsi on soovitatav täiendada toidujulgeoleku, impordisõltuvuse ja tootmisvõime säilitamise mõjude hindamisega.                                                                                                                                                          | <b>RAKE:</b> Seisukohad võetakse teadmiseks ja nendega arvestatakse vesiviljeluse ning põllumajandusega seotud võimalike instrumentide eelhindamisel hindamiskriteeriumite ulatuses (III etapp) ning vajadusel täpsemalt töö IV etapis. |
| 54 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Vesiviljeluse ja põllumajanduse peatükid: Analüüs keskendub peamiselt kohaliku keskkonnamuutuse vähendamisele ega käsitle piisavalt võimalust, et tootmine liigub Eestist välja. Analüüsi on soovitatav täiendada tootmise asendumise, impordisõltuvuse, keskkonnalekke ja süsinikulekke riskide hindamisega.                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                         |
|    | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Analüüs ei sisalda põhimõtet, mis seoks keskkonnakasu teiste avalike huvidega. Meedet ei saa pidada proportsionaalseks juhul, kui selle keskkonnakasu on väike, kuid tagajärjena vähenevad kodumaine tootmine, tööhõive või varustuskindlus.                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                         |
| 55 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | SMP rakendamisel tuleb kulude määramisel lähtuda ettevõtja tegelikust panusest keskkonnamuutusse ning arvestada loodusliku fooni, ajaloolise koormuse ja teiste osapoolte mõjuga. Samuti tuleks enne uute instrumentide kehtestamist hinnata nende keskkonnatõhusust, mõju ettevõtetele ja konkurentsivõimele ning arvestada varasemate investeeringute ja õiguspärase ootusega. Toidutootmist mõjutavate | <b>RAKE:</b> Seisukohad võetakse teadmiseks ja nendega arvestatakse vesiviljelusega seotud võimalike instrumentide disainis ja eelhindamisel (III etapp) ja                                                                             |

| Nr | Tagasiside esitaja                  | Tagasiside sisu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Vastus tagasisidele/selgitus                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|----|-------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                                     | meetmete puhul tuleb hinnata mõju toidujulgeolekule, tööhõivele, kodumaisele tootmisele ja impordisõltuvusele.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | sobivaimate instrumentide mõjude analüüsis (IV etapp, nende instrumentide ulatuses, mis lõppvalikusse jäävad). Settimise põhjuseks on voolu aeglustumine ja settiv materjal pigem looduslik. Settimine on vaid üks osa paisutamise mõjust veekogule ja seetõttu leidnud äramainimist ilma sette päritolu probleemil pikemalt peatumata. |
| 56 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Paisjärve setet ei saa automaatselt käsitada tänase paisuomaniku põhjustatud keskkonnakoormusena, kuna see võib pärineda ajaloolisest maakasutusest, varasematelt omanikelt või muudest valglal toimunud tegevustest. Enne sette eemaldamise või käitlemise kohustuse määramist tuleb hinnata sette päritolu ja erinevate allikate panust. Allavoolu paisuomanik ei peaks vastutama ülesvoolu tegevuste tulemusel tekkinud setete eest. Arvestades, et setete eemaldamise kulud võivad olla väga suured ning ületada omaniku maksevõime, on soovitatav selliste kohustuste määramisel kaaluda avalikku rahastamist, kulude jagamist ja valglapõhist vastutust. |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| 57 | Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit | Kalakasvandust teeniva paisu või paisjärve veetaseme muutmine võib mõjutada oluliselt veevarustust, tootmise jätkumist ja ettevõtte majanduslikku elujõulisust. Enne selliste meetmete rakendamist tuleks hinnata asendusveevarustuse teostatavust, mõju bioloogilisele varale, tootmiskatkestuse ulatust, taristu kahjustumise riski, saamata jäävat tulu ning mõju tööhõivele ja ettevõtte püsijäämisele. Kui tootmist säilitavaid alternatiive ei ole võimalik realistlikult rakendada, tuleks seda arvestada meetme proportsionaalsuse hindamisel ning kaaluda vähem kahjustavaid lahendusi.                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| 58 | MTÜ Veskivaramu                     | Analüüsi mustand käsitleb paisutamist ühetaolise negatiivse mõjuna, rakendades diskrimineerivat ja diferentseerimata lähenemist. Dokument jätab täielikult kõrvale                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Töö I ja II etapi aruande teema on saastaja maksab põhimõtte (SMP)                                                                                                                                                                                                                                                                      |

| Nr | Tagasiside esitaja | Tagasiside sisu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Vastus tagasisidele/selgitus                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|----|--------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                    | <p>reaalse asendamatu ajaloopärandi, objektipõhised tehnilised eripärad ning veekasutajate poolt juba tehtud ulatuslikud investeeringud leevendusmeetmetesse.</p> <p>Samuti ei võeta arvesse paisutamise ja veekogu avaliku kasutamisega kaasnevaid olulisi kinnisasja kitsendusi ning infrastruktuuri kasutust avalikes huvides. Analüüsis puudub täielikult ettepanek vastava hüvitamiskorra loomiseks, mis analoogselt metsanduse või jahinduse valdkonnaga kompenseeriks omanikule avalikes huvides seatud seadusjärgsed piirangud ja varalised kaotused.</p> | <p>mõiste avamine õiguslikus ja keskkonnaökonomilises tähenduses, kirjeldada olemasoleva parima teadmise alusel SMP rakendatuse taset Eesti veevaldkonnas, samuti anda ülevaade põhimõtte rakendamise praktikast ja võimalustest Eestis ja välisriikides erinevate keskkonnakoormuse klasside (sh paisutamise seotud koormus) lõikes.</p> <p>Paisude ajaloolise pärandi, kogukondliku mõju, mõjusid ettevõtlusele ja elanike/omanike heaolule jms küsimusi käsitletakse töö III etapis, seoses võimalike SMP instrumentide mõjude eelanalüüsiga. Konkreetsete meetmete ettepanekuid sõnastame</p> |

| Nr | Tagasiside esitaja | Tagasiside sisu | Vastus tagasisidele/selgitus                                            |
|----|--------------------|-----------------|-------------------------------------------------------------------------|
|    |                    |                 | ja hindame täpsemalt nende võimalikke mõjusid IV etapis (2027. aastal). |